

مرکز بررسی ها و مطالعات راهبردی - نکته روز شماره ۲۴ - میتم آبان ۹۳

ضرورت طراحی مکانیسم گفتگوهای اقتصادی استراتژیک با ترکیه

دکتر محسن شریعتی نیا

توضیح اجمالی:

ترکیه قدرتی در حال ظهور است. رشد پرسرعت روابط آن با ایران در یک دهه اخیر باعث شده تا به مهمترین همسایه اقتصادی-استراتژیک کشور تبدیل شود. ترکیه چشم انداز بلندپروازانه ای موسوم به چشم انداز ۲۰۲۳ طراحی کرده است. بر مبنای این سند، اهداف استراتژیک این کشور در حوزه های مختلف عبارتند از:

جدول ۱- اهداف استراتژیک ترکیه در افق ۲۰۲۳

اهداف استراتژیک				حوزه ها	
افزایش حجم تجارت خارجی	افزایش درآمد سرانه	افزایش تولید ناخالص داخلی به ۲ تریلیون دلار	افزایش صادرات ترکیه به ۵۰۰ میلیارد دلار	قرار گرفتن در میان ده اقتصاد برتر جهان	اقتصاد و تجارت
		قرار دادن یکی از بنادر ترکیه در میان ۱۰ بندر برتر جهان	ایجاد ۱۵ هزار کیلومتر جاده	ایجاد ۱۱ هزار کیلومتر خطوط راه آهن جدید	زیرساختها
		افزایش درآمد ناشی از توریسم به ۵۰ میلیارد دلار	میزبانی از ۵۰ میلیون گردشگر در ترکیه در سال ۲۰۲۳	پنجمین مقصد گردشگری در جهان	توریسم

		تبدیل شدن به قدرتی منطقه ای، اروپایی و جهانی	ایجاد کمربند ثبات، امنیت و رفاه در مناطق پیرامونی ترکیه (بالکان، خاورمیانه، آسیای مرکزی و قفقاز)	همگرایی با همسایگان	سیاست خارجی
				کانون اصلی در تولیدات صنعتی های تک و با فناوری متوسط در منطقه اوراسیا.	فناوری

نکات کلیدی:

۱- به موازات رشد ترکیه، مناسبات ایران با این کشور به گونه ای روزافزون گسترده و پیچیده می شود. در یک دهه اخیر حوزه های وسیع ژئوپولیتیک و ژئواکونومیک به محل همکاری و رقابت دو کشور تبدیل شده اند. از یکسو حجم تجارت دو کشور در ۱۲ سال اخیر ۲۲ برابر شده است. از دیگر سو این کشور در حوزه های ژئوپولیتیک مهمی به رقیب شماره یک ایران تبدیل شده است. اگر اهداف این کشور در افق ۲۰۲۳ محقق گردند، حوزه های فرصت و تهدید آن برای ایران بسی وسیع تر خواهند بود.

۲- تبدیل شدن به کانون تولید کالاهای با فناوری بالا (پیشرفته) و کالاهای دارای فناوری متوسط در منطقه اوراسیا یکی از مهم ترین اهداف استراتژیک-اقتصادی ترکیه در یک دهه آینده است. طبیعتاً حوزه ای که ترکیه به عنوان بازارهای هدف خود تعریف کرده است، با حوزه ای که به طور سنتی بازارهای هدف ایران محسوب می شود، تلاقی رقابتی دارد، زیرا هدف اصلی توسعه ایران که در سند چشم انداز مورد تأکید قرار گرفته نیز تبدیل شدن به قدرت اول علمی، اقتصادی و فناوری در منطقه جنوب غرب آسیاست.

۳- با تبدیل شدن محتمل ترکیه به قدرتی جهان نگر، مدیریت مناسبات پیچیده شونده با این کشور نیازمند فراتر رفتن از مکانیسم های سنتی همچون کمیسیون های مشترک و طراحی مکانیسم های جدید است. در این راستا شکل دهی به ساختاری جدید برای مدیریت روابط پیچیده شونده با این کشور ضرورت دارد، ساختاری که در آن مسائل اقتصادی و استراتژیک میان دو کشور به گونه ای توأمان و با نگاهی جامع مدیریت شوند.

۴- در این راستا می‌توان شکل‌دهی به ساختاری با عنوان "گفتگوهای اقتصادی-استراتژیک" در سطح معاون محترم رییس جمهور و با مشارکت وزرای محترم صنعت، معدن و تجارت و امور خارجه را به عنوان یک گزینه مطرح کرد. در این چارچوب می‌توان مسائل اقتصادی-استراتژیک موجود در روابط دو کشور را در قالب نشست‌های منظم شش ماهه یا سالانه مورد بحث و بررسی قرار داد، به گونه‌ای که زمینه برای پیشبرد منافع مشترک و مدیریت اختلافات فراهم آید. شکل دهی به چنین ساختاری که در روابط بسیاری از کشورهای پیشرفته رواج دارد، باعث خواهد شد تا مدیریت فرصت‌ها و تهدیدات ناشی از روابط گسترش‌یافته با این کشور با نگاهی جامع‌تر و به دور از روزمرگی صورت گیرد.

